

MÅRSLET... HER HVOR VI BOR

**Marselisslægten
- og dens tilknytning
til Århus og til Mårslet**

Mårslet Sogns Lokalhistoriske Forening

Tekst : Hans Møller

Marselisslægten – og dens tilknytning til Århus

Foredrag holdt den 19 februar 2002 i Lokalhistorisk Forening

Marselisslægten og Århus

Navnet "Marselis" findes i dag i Århusområdet knyttet til alt fra spegepølser og dikkevarer, til en skov, til gader i det sydlige Århus, til et hotel, et gymnasium, et motionsløb og ikke mindst til et slot – Marselisborg slot. Det skyldes alene den gren af den hollandske Marselisslægt, der i midten af 1600-tallet fik tilknytning til Århuseggen ved erhvervelsen af store godser i området. Selv om denne gren af Marselisslægten og det relativt korte tidsrum, der er tale om, kun indtager en meget beskedent plads i Danmarks tusindårige historie, har slægten formået at sætte sig bevarede spor, så navnet Marselis nu 300 år efter stadig bruges i varebetegnelser og findes som navne på kendte lokaliteter i det sydlige Århus.

Marselis` flugt fra Holland til Hamborg

Nederland, som Holland hed i 1500-tallet, hørte til det spanske katolske kongedømme. Det er de religiøse modsætninger, der opstod i 1500-tallets Nederland, der sætter vores historie i gang. De reformatoriske tanker i Nordeuropa havde også bredt sig til det hidtidige katolske Nederland. I 1579 erklærede de 7 nordlige provinser – hvoraf det nuværende kongerige Holland med hovedbyerne Amsterdam og Rotterdam opstod – sig for reformerte og skilte sig ud fra de sydlige provinser, det senere Belgien, der forblev katolsk. De spanske katolske magthavere kæmpede for at bevare hele Nederland som katolsk, men i 1581 erklærede hollænderne sig for selvstændige og den spanske konge for afsat, hvilket udløste forfølgelser og religionskrig.

Denne nederlandske frihedskrig mod Spanien sendte mange hollændere på flugt. – Blandt andet i byen Hamborg så man ikke skævt til anderledes tænkende og troende, og Hamborg åbnede beredvilligt sine porte for de mange religionsforfulgte folk, og det medførte en stor tilvandring til byen af erfarne og formuende hollandske handelsfolk.

Blandt de hollandske flygtninge i Hamborg var i 1603 den hollandske købmand Marselis, som fik etableret et handelshus i byen. Da familien ankom, havde den to sønner. I 1609 fødtes sønnen Gabriel Marselis – det er ham de følgende afsnit skal handle om – og senere kom endnu en søn og en datter til.

Marselis og den danske konge Chr. IV

Marselisslægten trådte i forbindelse med Danmark, da lykken i 1629 var sluppet op for den danske kong Chr. IV. – Kongen var 3 år tidligere, i 1626, gået ind i den europæiske religionskrig – også kaldet kejserkrigen eller 30-årskrigen – mod de store europæiske nationer og havde kæmpet sin ulykkelige krig i Tyskland, indtil han ikke havde flere midler at føre krig for. En af den tysk-romerske kejsers feltherrer, Tilly, havde kæmpet mod den danske konges tropper ved Lutter am Barenberg i udkanten af Harzen, og slaget var endt som en katastrofe for de danske styrker. Dette slag var efterfulgt af endnu et nederlag til Wallenstein, en anden kejserlig hærfører, hvorefter tyskerne var rykket op gennem Holsten og Slesvig og havde erobret hele Jylland, der blev hærget og udplyndret. Allerede i 1627 havde handelshuset Marselis i Hamborg skaffet og leveret levnedsmidler til kongens fæstning i Glückstadt – og året efter igen en levering af yderligere proviant, våben og ammunition.

Freden blev aftalt i Lübeck. Da kongen 12. maj 1629 underskrev freden på ydmygende betingelser, var Danmark plyndret – og der fandtes ikke sædekorn til at tilså jorden med. Her begynder for alvor forbindelsen mellem Chr. IV og købmanden Marselis i Hamborg – for ingen i Danmark magtede at købe og betale det korn, der nødvendigvis skulle til, for at landbruget kunne komme i gang igen. Men hvad ingen i Danmark kunne, det kunne Marselis. Og her i 1629 blev grunden lagt til den rolle, Marselisfamilien kom til at indtage i Danmark. Det var næppe gjort fra Marselis' side af medlidenhed med Danmark, men med udsigten til at tjene store penge. Marselis ydede kongen de tjenester, som situationen krævede, og som en forældet dansk administration ikke kunne leve op til, og så tog han sig betalt for det.

Det var et Danmark i yderste fattigdom, som Marselisslægten knyttede sig til, og landet har næppe kunnet imponere den udenlandske finansfyrste, der netop på den tid havde skabt sig en enestående position i Europa med stor international handelsvirksomhed og bankvirksomhed, handel med korn fra Rusland og også stor handel med Polen, med jern og kobber fra egne bjergværker, med træ fra egne skovområder, med salt, med svovl fra Island og med effektive gartnerier.

Gabriel Marselis

Sønnen Gabriel Marselis, der som nævnt var født i Hamborg i 1609, gik som ganske ung ind i faderens forretning, og det var ham, der som kun 19-årig, i 1629 afsluttede handelen med Chr. IV om levering af sædekorn til Danmark fra Rusland – 10 skibsladninger på hver 40 ton.

Det er først da den 25-årige Gabriel Marselis i 1634 bosatte sig i Amsterdam og herfra drev købmandshandel, at vi begynder at få kendskab til ham. Muligvis har han i starten samarbejdet med stamhuset i Hamborg – men snart kunne han selv. I 1630erne var han en fremtrædende våben- og kobberhandler i Amsterdam. Dertil kom hans europæiske kornhandel og den norske træeksport. Gabriel Marselis blev snart tidens største tømmereksportør.

Gabriel Marselis kom efter kejserkrigen, der sluttede i 1629, til at udfylde rollen som den danske konges mellemlid til det internationale vare- og finansmarked. Hans leverancer til den danske hær og flåde udgjorde hoveddelen af forretningerne, men også fornødenheder og luksus til hoffet blev leveret af Marselis.

I 1638 blev Gabriel Marselis – 29 år gammel – betroet hvervet som kgl dansk faktor (konsul) i Amsterdam. En faktors opgave var dels at besørge indkøb og udbetale penge for kronen, dels at indsamle oplysninger om begivenheder af interesse for kongen. At have status af kgl faktor betød samtidig en art beskyttelse for Gabriel Marselis mod indgreb fra byens side, dér hvor han var bosat – for eksempel beskyttelse mod retsforfølgelse og en skattefritagelse – hvad der jo betød en del i Gabriel Marselis` tilfælde.

Ud over handelen etablerede Gabriel Marselis sig som producent med kongens behov for øje. I 1638 anlagde Marselisfamilien et skibsværft i byen Neustadt i det danske hertugdømme Holsten med levering af krigsskibe til den danske flåde – mellemstore og helt store orlogsskibe. Senere blev der også anlagt en reberbane, så man selv kunne fremstille tovværket til skibene. I 1640 leverede familien 30 bronzekanoner fra eget kanonstøberi i Glückstadt, og her byggede man også for egen regning et tøjhus og et krudttårn, der begge skulle forsyne Danmark med mundering og ammunition til hær og flåde.

I 1641 startede Gabriel Marselis` interesse for bjergværksdriften i Norge med jern- og kobberfremstilling, da han fik privilegium som ejer af Bærum Værk. Senere blev han også ejer af Eidsvoll Værk og i 1646 af et kobberværk i Telemarken. Ved på denne måde at få gang i den norske jernudvinding kunne Chr. IV opnå selvforsyning med dette krigsvigtige råstof. Næsten hele produktionen blev lagt an på fremstilling af

krigsmateriel. Her på værkerne fremstillede Marselis bl. a kanoner og kugler, og den norske bjergværksdrift har været en enorm indtægtskilde – og alle værdierne blev stort set ført ud af landet.

Ved 1640ernes begyndelse var Gabriel Marselis den danske konges allerstørste leverandør og bankier, og med skibsbyggeriet, bjergværksdriften og kanonstøberiet tillige den vigtigste producent. Marselisfamilien indtager en enestående position blandt den dansk-norske kronens handelsforbindelser. Ingen anden leverandør formåede så længe – fra 1625 til 1670 – at opretholde en forretning af et tilsvarende omfang med de danske konger.

Torstenssonkrigen

I årene 1643 – 45 blev Chr. IV inddraget i endnu en krig – Torstenssonkrigen mod Sverige. Der var kun gået 14 år siden sidste krig, og Danmark var slet ikke kommet på fode igen – men kongen havde heldigvis Gabriel Marselis til at betale. Den svenske general Lennart Torstensson gik uden forudgående krigserklæring sydfra over grænsen til hertugdømmerne Holsten og Slesvig, der blev erobret, hvorefter de svenske tropper besatte Jylland. I årene 1643 – 47 leverede Gabriel Marselis mere end 300 kanoner til København og Glückstadt. Til den norske hovedfæstning Akershus fremstillede Marselis 122 kanoner i 1644 – 45, og til krigsførelsen i Norge leverede han bl.a. 12 orlogsskibe, 4 fregatter og 2 mindre skibe – udrustede med redskaber, besætning, ammunition mv - og efter krigen blev hans indsats fremhævet som uundværlig

I 1645, da Chr. IV sluttede fred med Sverige, måtte en del af det daværende Danmark afstås til svenskerne. Den norske statholder Hannibal Sehested, sagde efter fredsslutningen, at det uden Marselis` hjælp ikke havde været muligt at komme gennem denne krig. Penge for sine store leverancer til Norge fik Gabriel Marselis ikke, for kongen havde ingen penge – i stedet fik han efter krigen udlagt en del af det norske krongods, hvorved han blev den største godsbesidder i Norge.

Pengeknapheden efter Torstenssonkrigen fremtvang statens store pengelån hos Marselis – så store at kongen var nødt til at sætte pant. . Da Chr. IV døde i 1648, skulle den døde konges kongekrone lægges på kisten, men kronen kunne ikke findes. Det viste sig da, hvor utroligt det end lyder, at kongekronen var sat i pant hos Marselis, men ved hjælp af udstedelsen af et stort pantebrev til Gabriel Marselis fik man atter kronen hjem til Danmark.

Frederik III som konge

Efter Chr. IVs død i 1648 havde sønnen Fred. III overtaget et forgældet Danmark. Gabriel Marselis beholdt posten som dansk hof- og statsbankier, og under Fred. III blev den danske konges afhængighed af Gabriel Marselis endnu større end den havde været under hans far. Kongen fortsatte som nævnt forbindelsen med Gabriel Marselis, men betalingerne fulgte ikke med leverancerne.

Fred. III lod lave en undersøgelse af Marseliskonsortiets regninger til hoffet, og der blev fundet mange uregelmæssigheder – overpriser og dobbelte faktureringer – men det blev der set på med en bemærkelsesværdig mildhed. Forbindelsen med Marselis fortsatte, som om intet var sket, og det må ses i lyset af statens store finansielle vanskeligheder efter krigsårene 1643 – 45 og den økonomiske afhængighed, at kronen var kommet i til Marselis. Et brud med Marselis nu ville afskære kongen fra at få den finansiering, han ikke kunne undvære. Ja, man kan vel sige det så stærkt, at faldt Marselis, så faldt også kongen.

Karl Gustav krigen

12 år var der gået siden Danmarks sidste krig. Landet var endnu ikke kommet på fode, da Fred. III ganske uforberedt – militært som økonomisk – i 1657 erklærede Sverige krig, og Gabriel Marselis måtte igen træde til med store krigslån. Den svenske kong Karl Gustav marcherede fra Tyskland mod Holsten, og snart stod den svenske hær i Kolding. Mens en del af hæren blev sat til at belejre Fredericia, erobrede de øvrige hele Jylland. I vinteren 1658 gik de svenske styrker over Lillebælts is, og via Fyn fortsatte de over de tilfrosne bæltter til Tåsinge, Langeland, Lolland og Falster til Sjælland, hvor de belejrede København. En af kongens ”købmandsordrer” til købmanden i Amsterdam lød på levering og underhold af en hær på 10.000 mand i 6 måneder med proviant, våben, ammunition, klæder, sko mm – og senere under krigen, der først sluttede i 1660, måtte Marselis gentagne gange yde store lån og leverancer til kongen.

Det gik som i de forrige krige. Danmark blev atter løbet over ende, Landet led smertelige tab og den danske befolkning led. Kun købmændene – og herunder Marselis – havde gode tider. Freden blev sluttet i København i 1660, og endnu en del af Danmark måtte afstås til svenskerne. En tredjedel af det egentlige Danmark var gået tabt, men på et hængende hår blev landet dog reddet fra en fuldstændig udslættelse.

Som tak for sin indsats under den forrige krig havde Marselis som nævnt fået en del norske godser. Nu stod Gabriel Marselis – sammen med andre statskreditorer – ved Karl Gustavkrigens slutning i 1660 med en fordring på den danske krone så stor, at en tilbagebetaling syntes ganske umulig. Gældsbyrden var uoverkommelig, også fordi krigen 1657 – 60 helt havde ødelagt landets beskedne produktionsapparat. Danmark var i realiteten ikke i stand til at honorere de påtagne forpligtelser og indfri de givne løfter.

Overdragelse af dansk krongods til Gabriel Marselis

For at prøve at finde en løsning blev der indkaldt til et stændermøde i København i 1660. Man skulle søge at skaffe dækning for landets gæld og kommende udgifter. Stændermødets resultater var små – man kunne ikke finde en løsning. Kongen benyttede situationen til at foretage et statskup. Han indførte enevælden. – Det løste jo heller ikke betalingen af statens gæld, men nu havde kongen frie hænder og skulle ikke mere spørge adelen om lov, når han foretog sig noget.

Ved reformationen godt 100 år tidligere havde kongemagten konfiskeret al katolsk ejendom, og en stor del af dette krongods blev Gabriel Marselis tvunget til at overtage som betaling. Prisen på krongodset blev sat alt for højt, og ydermere måtte Marselis kontant betale ¼ af købsprisen til kongen, som derved fik klingende mønt i sin slunkne statskasse.

Der var ikke noget valg for Gabriel Marselis – ville han ikke gå med til at overtage krongodset, så var der ingen betaling til ham. Der var også hårde betingelser forbundet med Gabriels overtagelse af krongods – kongen forbeholdt sig tilbagekøbsretten, og godset ville være hjemfalden til staten, hvis ingen arvinger der var.

I Århusområdet overtog Gabriel Marselis 5. april 1661 de to store gåde Havreballegård, beliggende nær Filtenborg Plads, og Stadsgård, der lå ved Brabrand sø, sammen med alle de underliggende bøndergårde og rettigheder, der hørte under de to store gårde, og det var mange, som lå spredt ud over hele Østjylland På Sjælland fik Marselis af kronen udlagt Kalundborg amt med Kalundborg Slot og ladegård og store spredte områder på Vestsjælland, samt et panteskøde å hele Møns amt. Dertil kom Mariager og Dueholm, klostre. Det var en enorm stor ejendomsbesiddelse – og derved blev Gabriel Marselis også den største godsbesidder i Danmark. Der tales ikke om millioner, men milliarder, hvis værdierne skule omregnes til vore dages penge.

Ud over alle de godser fik Gabriel Marselis også overdraget en stor stak danske statsobligationer. Marselis vidste godt, at danske statspapirer intet var værd, så det var bare med at komme af med obligationerne hurtigst muligt. Og det kom han, da han i 1662 af Mogens Frijs købte den store gård i Skumstrup (det senere Vilhelmsborg), Mogens Frijs fødegård, der havde været i familiens eje siden 1543, tillige med de øvrige besiddelser, Mogens Frijs havde samlet sig i Ning Herred, hvilket vil sige Moesgård, 125 bøndergårde, 32 huse, 2 møller langs Giber å og Mårslet kirke, som Mogens Frijs havde købt af kongen i 1653.

Og i 1662 overtog Gabriel Marselis fra kongen også gården ”Nygård” i Langballe.

Personen Gabriel Marselis

Gabriel Marselis har nok aldrig set sine mange danske besiddelser. Han boede i Holland, hvor han i 1654 havde bygget sig et af de mest imponerende lystslotte i Europa. I 1635 havde han som 26-årig giftet sig med den 19-årige Isabella van der Straten. Efter 17 års ægteskab døde hun i 1652, og han giftede sig igen i 1655 med Maria van Arckel. I det første ægteskab var der fire børn, der blev voksne – og de to yngste sønner Vilhelm og Constantin skal de næste kapitler dreje sig om.

Med store summer tvangsbundet i danske og norske godser kunne leverancerne og kreditgivningen til den danske konge ikke fortsætte, og det var med nød og næppe, at den danske prins Christian, da han i 1662 opsøgte Marselis på lystslottet i Holland, kunne få et lån til finansiering af sin udenlandsrejse i 1662-63. Da prinsen året efter søgte at opnå endnu et lån, blev det i første omgang nægtet, da Marselis mente – at han – den senere Chr. V – havde været for ødsel. – Omkring 1670 havde Marseliskonsortiet udspillet sin rolle som både leverandør, bankier og producent til Danmark.

I 1665 blev Gabriel Marselis optaget i den danske adelsstand. Han forærede da sin kirke i Mårslet en alterkalk, der fortsat bruges i kirken hver søndag.

I 1670 blev Gabriel Marselis optaget i det danske kommerskollegium – det svarer til handelsministeriet – og her sad han til sin død. Han døde i 1673. Gabriel Marselis blev 64 år gammel.

Gabriel Marselis. Maleri fra 1669 af P. Nason. Pen, papir, kuvert og blæk ses indenfor rækkevidde. Om halsen bæres en kæde, en medaljon med portræt af Fr. III

Man kan spørge, om Gabriel Marselis ud over at være købmand, handelsmand og producent også var politiker? Officielt var han ikke politiker – men Danmark ville have set helt anderledes ud i dag, hvis ikke han havde levet. Politiker i ordets egentlige forstand var han ikke, men hans virke kom i høj grad til at forme politikken i Danmark gennem ca 40 år i 1600-tallet. I 1649 havde han været ophavsmand til ideen om en fast aftale med Nederlandene, så nederlandske skibe skulle nyde toldfrihed i Øresund, mod at Holland i stedet ydede Danmark en stor årlig afgift – og denne Øresundsaf tale kom i stand og blev godkendt af begge parter. Og havde det fx ikke været for hans finansielle støtte, så ville Fred. III næppe i 1660 have kunnet frigjort sig fra adelsvældet og erklæret sig som enevældig konge.

Gabriel Marselis' adelsvåben. I 1. og 4. felt ses en harniskklædt ryttersoldat og i 2. og 3. felt to krydsslagne kanoner. - Det viser, hvad denne købmand og adelsmand handlede med

Constantin Marselis

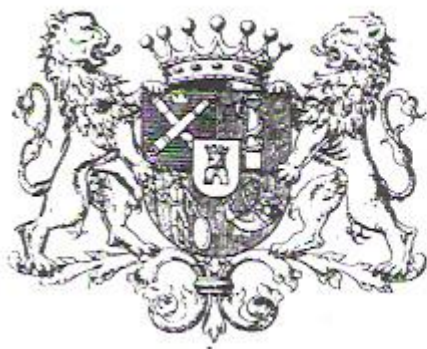
Marselissønnerne var blevet undervist privat i hjemmet. I 1661 blev de to yngste sendt til universitetet i Leyden, hvor de opholdt sig i tre år. – I 1664 blev de sendt ud på en dannelsesrejse til Frankrig, Østrig og Italien, for at de kunne indleve sig i tidens omgangsformer, skikke og etikettekrav. I 1667 ankom begge brødre til København, hvor både Vilhelm og Constantin i 1669 blev udnævnt til hofjunkere og senere til kammerjunkere. De opholdt sig begge ved hoffet, da faderen døde i 1673.

Constantin var da 26 år, og han var udset til at arve Havreballegård og Stadsgård. Han havde i 1670 – samme år som han blev udnævnt til kammerjunker hos Chr. V – giftet sig med Sophie Elisabeth Charisius, der tjente ved hoffets om hoffrøken for dronning Sophie Amalie. Hun var datter af Peter Charisius, der som dansk gesandt havde opholdt sig i Nederlandene 1651 – 1669 – så Sophie Elisabeth talte Constantins sprog.

Havreballegård kan føres tilbage til 1200-tallet. Før 1536 havde gården tjent som de katolske bispers ladegård, og efter reformationen var den blevet konge- og lensmandsbolig med bolig for lensmanden og med rum til kongens brug, når han var på

gennemrejse. Såvel under 30-årskrigen som under Torstenssonkrigen og også under Karl Gustavkrigen havde gården været besat af fjenden og lidt stor overlast. Havreballegårds hovedbygning var efter krigene kun en ruin, så Constantin bosatte sig på Stadsgård ude ved Brabrand sø, og han ombyggede gården, som han lod kalde Constantinsborg efter sig selv. Stadsgård er kendt tilbage til 1400-tallet. I 1583 var gården blevet mageskiftet til Fr. II, så den var kongelig ejendom, da Gabriel Marselis fik den i 1661.

Godset Havreballegård gjorde Constantin i 1680 til et baroni – dvs han forærede kongen gården tilligemed 1000 tdr. Land og fik brugsretten tilbage for sig selv og den nærmeste mandlige efterkommer. Baroniet kom til at hedde Marselisborg og han selv baron Marselis. Constantin døde 19 år senere i 1699 som 52-årig, og da han ingen arvinger havde, inddrog kongen baroniet Marselisborg.

Constantin Marselis' adelsvåben. Fra faderens våbenskjold genkendes de to krydslagte kanoner. Den kronede søjle omslynget med en slange hentyder til svigerfaderen Peder Charisius, der før sin diplomattid i Nederland havde taget en medicinsk uddannelse

Constantin blev bisat i Viby kirke, der var baroniets kirke. I 1702 købte hans enke det nordre tårnkapel i Århus Domkirke for at indrette det som gravkapel for Constantin Marselis, og da hun samtidig fik kongelig tilladelse til at opsætte et monument over gravstedet, bestilte hun et gravmæle hos den nederlandske billedhugger Thomas Quellinus, der siden 1689 havde været bosat i København. I 1703 giftede Sophie Elisabeth Charissius sig med Peter Rodsteen, hvorfor Quellinus lev bedt om at ændre gravmælet, så der også kunne blive en plads til hendes nye mand på det. Gravmælet var færdigt i 1706, hvorefter Constantins kiste – 7 år efter hans død – blev overflyttet til domkirken.

Constantin Marselis havde været baron på Marselisborg i 19 år – fra baroniets oprettelse i 1680 til han døde barnløs i 1699. Han blev derved både den første og den sidste baron Marselis. Med ham uddøde slægtsnavnet Marselis i Danmark, men det er udelukkende på grund af hans 19 år som baron, at navnet Marselis i dag ses så fast knyttet til det sydlige Århus.

Efter Constantins død havde baroniet Marselisborg forskellige ejere, indtil baroniet i 1805 blev ophævet og gården solgt som fri ejendom til baron Frederik Julius Gyldenkrone, Vilhelmsborg. Efter hans fallit i 1822 havde gården igen flere ejere, inden Århus Kommune i 1896 købte godset Marselisborg. Efter brande på gården i 1904, 06

og 09 solgtes selve hovedbygningen i 1911, mens gårdens andre bygninger blev revet ned.

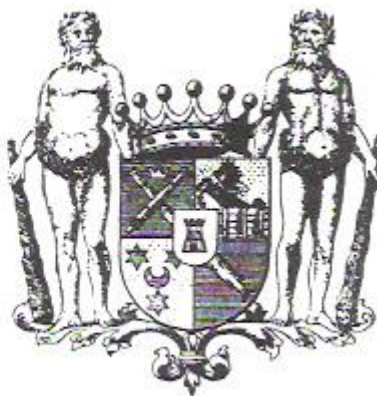
Constanstinsborg blev efter Constantins død omdannet til et stamhus og gik i arv i Charissiusslægten til ind i 1800-årene. I 1867 blev Constantinsborg solgt til generalkonsul Hendrik Pontoppidan, og hans slægt ejede gården, indtil den for nylig blev købt af industrimanden Troels Holck Poulsen, Gyllingnæs.

Sønnen Vilhelm

Gabriel Marselis` anden søn, Vilhelm, arvede i 1673 de ejendomme, der var købt af Mogens Frijs. Vilhelm havde giftet sig samme år i København med Regitze Sophie Vind, datter af vicekansler Holger Vind, og sammen med sin kone flyttede han straks ind på den store gård i Skumstrup. Han var da 28 år og hun var 13 år.

Vilhelm gjorde gården til et baroni, opkaldte gården Vilhelmsborg efter sig selv og fik adelsnavnet Gyldenkrone – et ordspil mellem den hollandske valuta Gylden og den danske krone.

Vilhelm Gyldenkrones adelsvåben. De krydslagte kanoner i 1. felt er hentet fra faderen Gabriel Marselis' våbenskjold. Halvmånen og de tre stjerner henviser til moderen Isabella van der Straten. Hesten, der i 2. felt springer op af en vidjekurv, er fra svigerfaderen Holger Vinds våbenskjold, mens gedden i 4. felt henviser til svigermoderens slægt Gedde.

Vilhelm døde 10 år senere i 1683 og blev bisat i et kapel i Malling kirke, som baroniet havde erhvervet. Gyldenkroneslægten skulle vise sig mere levedygtig en Constantin Marselis` slægt. Baroniet Vilhelmsborg gik i arv i generationer blandt slægtens ældste mandlige medlemmer. De enkelte baroners liv og virke kan følges helt fra Vilhelm i 1600-tallet og til i dag – en række betydningsfulde personer, der også har bidraget til Danmarkshistorien, selv om deres livsoplevelser ikke kan måle sig med stamfaderen Gabriel Marselis` eventyrlige livsforløb.

Den gamle hovedbygning på Vilhelmsborg blev i 1776 revet ned og materialerne genbrugt ved opførelsen af den nuværende hovedbygning på herregården Moesgård. Moesgård blev ved en tvangsauktion i 1822 skilt fra Vilhelmsborg. Den nuværende hovedbygning på Vilhelmsborg er opført i 1843, og efter avlsgårdens brand i 1855 blev herregårdens avlsbygninger genopført dér, hvor de ligger i dag.

Marselisnavnet

Der skulle gå mere end 250 år før det sidste af de godser, der var kommet Gabriel Marselis i hænde, gled ud af familiens eje – det skete ved Vilhelmsborgs salg i 1923. Baron Holger Gyldenkrone havde forinden i 1921 ladet gården indløse til fri ejendom. I årene 1923 – 73 var Vilhelmsborg ejet af Lars Hviid og Knud Hviid. I 1973 købte Århus Kommune gården, der i dag findes indrettet med faciliteter til Danmarks Nationale Ridesportscenter.

Marselisfamilien lever endnu i Danmark under navnet Gyldenkrone. En sønnesøn af Holger Gyldenkrone, lensbaron Erik Gyldenkrone, der i dag bor på en lystgård på Sjælland, er den sidste Gyldenkrone, der bærer titlen ”lensbaron”. Den dag, han ikke lever mere, er baroniet Gyldenkrone også væk.

Navnet Marselis lever kun i erindringen, men der er ingen grund til at tro, at det skal blive glemt. Også navnet Marselisborg lever – det er ikke mindst på grund af den kongelige sommerresidens Marselisborg Slot, der blev opført i 1902 som en folkegave til daværende prins Christian – senere kong Chr. X – og prinsesse Alexandrine.

Der er udelukkende i alt det foregående fortalt om Gabriel Marselis og hans efterkommere – og med fortsæt er det udeladt også at fortælle om den øvrige Marselisfamilie. Det ville have været helt uoverskueligt, selv om også deres liv udgør en spændende historie. Men det er alene Gabriel Marselis` gren af Marselisslægten, som gennem de to sønner Vilhelm og Constantin kom til at spille den rolle i dansk sammenhæng, der har fået så stor historisk betydning for Århusegnen.